

Dato: 21.01.2021

Vår ref: 21/00097-2

Deres ref:

Hørings svar - forslag om endringer i smittevernloven (portforbud)

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev datert 08.01.21 og tilhørende høringsforslag om endringer i smittevernloven, knyttet til portforbud. Kirkerådet vil med dette knytte noen kommentarer og innspill til høringsforslaget.

Om kravet til nødvendighet og forholdsmessighet

Som det følger av høringsforslaget, vil et portforbud bare være aktuelt i ekstreme tilfeller, og bare der alle andre aktuelle tiltak er forsøkt eller vurdert som utilstrekkelig. Et forslag som på så inngripende måte begrenser flere av de helt grunnleggende frihetene Grunnloven og menneskerettighetene verner om, stiller sterke krav til at det må være nødvendig og forholdsmessig.

Når det gjelder nødvendighetskravet vil det smittevern faglige grunnlaget nødvendigvis måtte veie svært tungt. Både Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet mener at det skal svært mye til før portforbud vil fremstå som et nødvendig og forholdsmessig tiltak. Helsedirektoratet vurderer det likevel slik at et portforbud etter en helhetsvurdering kan være nødvendig og forholdsmessig, mens Folkehelseinstituttet uttrykker generelt at det er vanskelig å se når et portforbud vil være et nødvendig og tjenlig tiltak etter smittevernloven.

Et portforbud vil også ramme sosialt skjevt ut fra bostørrelse og kvalitet på bolig og eiendom, i tillegg til at det vil kunne ha alvorlige konsekvenser for sårbare grupper, som utsatte barn og unge, eldre, aleneboende og syke.

Sett i lys av at det ifølge FHIs vurderinger fremstår klart at et portforbud ikke vil være nødvendig, og det faktum at de menneskerettslige aspektene og sosiale hensynene gjør seg så sterkt gjeldende, stiller Kirkerådet spørsmål ved om et portforbud vil være nødvendig. Usikkerheten knyttet til dette gjør at det fremstår uklart om proporsjonalitetskravet er oppfylt.

Tiltak for å verne barn og andre sårbare grupper

Når det gjelder punkt 6.6 – tiltak for å verne barn og andre sårbare grupper – og departementenes ønske om innspill til hvilke grupper som vil få det særlig vanskelig under et portforbud, vil vi særlig peke på tre grupper: barn og unge i sårbare livssituasjoner, familier preget av konflikter, og lengeværende og papirløse migranter:

- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) har kartlagt forekomsten av vold, overgrep og psykisk helse blant barn og unge våren 2020

(rapport NKVTS). Funnene er dramatiske og særlig for de mest forsvarsløse – barn og unge med funksjonsnedsettelse:

«Nesten en tredjedel av ungdom med funksjonsnedsettelse av noen grad forteller om vold- og overgrepserfaringer under samfunnets nedstengning og mens skolene var stengt. Dette er dobbelt så stor andel som ungdom uten funksjonsnedsettelse. Disse ungdommene er ofte kjent for skolen og hjelpeapparatet, og tallene tyder på at de ikke har vært godt nok beskyttet mot vold, overgrep og krenkelser mens samfunnet og sentrale institusjoner stengte ned, men at vold og overgrep fikk pågå». (G.S Hafstad, E-M Augusti, NKVTS, rapport nr. 2, 2020)"

- Familievernets erfaringer så langt under pandemien, viser at familier preget av konflikter opplevde en utvikling til det verre som følge av at de ytre omstendighetene la et ytterligere press på en allerede vanskelig situasjon. I en studie fra Nova, *Familievernet under covid-19. Erfaringer og læring under nedstengning og i en ny hverdag*. NOVA-notat 3/20. Øverli, I.T., kommer det fram at pandemien har ført til at barn og unge som lever i konfliktfylte hjem har fått en vanskeligere hjemmesituasjon og har fått svakere tilknytning til viktige arenaer som skole, fritidstilbud og hjelpetjenester.
- Pandemien har videre ført til en forverring av situasjonen til lengeværende og papirløse migranter som av ulike grunner ikke har hatt mulighet å returnere til sine hjemland, og som lever uten lovlig opphold i Norge. De befinner seg i en fastlåst situasjon der livet er satt på vent. De er uten grunnleggende helse- og sosialtjenester og uten mulighet til å forsørge seg selv. I tillegg begrenser dagens smittevern sosial omgang og dette fører til at det frivillige hjelpetilbudet som har eksistert for denne gruppen, er sterkt redusert – noe som bare vil forsterkes ved et eventuelt portforbud.

Kirkens diakonale rolle

Kirkerådet ser med bekymring på lokalkirkenes begrensede muligheter for å utøve omsorg som restriksjonene i forbindelse med pandemien har ført med seg. Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Diakoner og prester i Den norske kirke merker allerede konsekvensene av nedstengning i form av større ansøking til sorggrupper, større traumer etter å ikke ha fått tatt farvel, vært på besøk hos dødende personer og store begrensninger ved begravelser. Nøden er i dagens samfunn mer usynlig enn noensinne, og den vil bli enda vanskeligere å avdekke under et portforbud.

Kirkerådet vil i sammenheng med dette peke på behovet for: 1) at kirkelige ansatte i større grad må defineres inn i samfunnskritiske tjenester – både prester, diakoner og andre ansatte som jobber med barn og ungdom, og 2) at kirkerommet og muligheten for å besøke dette må omfattes av forslagene til unntak ved en eventuell innføring av portforbud.

Tillit

Som det er blitt pekt på i diskusjonene i etterkant av regjeringens forslag om portforbud, er vi privilegerte i Norge ved at det er et så høyt tillitsnivå mellom myndighetene og befolkningen. Dette har ikke oppstått ved en tilfeldighet, og er en verdi vi som samfunn må verne. Portforbudet bærer med seg uttrykk for mistillit fra myndighetene overfor befolkningen. Vi mener det er viktig å ta dette på stort alvor, og også stille seg spørsmålet om hva vi som samfunn risikerer at eroderes bort når det gjelder tilliten mellom befolkning og myndighet ved en eventuell innføring av et portforbud.

Oppsummering

Sett i lys av at det smittevern faglig er usikkert om et portforbud vil være nødvendig, de store omkostningene dette vil ha for særlig utsatte grupper, de inngripende restriksjonene som vil måtte gjøres i Grunnloven og menneskerettighetene, og svekkingen av tillit mellom

myndighetene og befolkningen dette vil medføre, mener Kirkerådet det er store betenkeligheter ved regjeringens forslag om portforbud.

Dersom det likevel skulles innføre et portforbud, vil Kirkerådet på det sterkeste oppfordre myndighetene til en grundig gjennomgang av grunnlaget for, og gjennomføringen av, unntakene, for på best mulig måte å sikre og ivareta mennesker i sårbare livssituasjoner. Kirkerådet vil også understreke religionsfrihetens sentrale plass i Grunnloven og menneskerettighetene, og kirkens viktige rolle som omsorgsbærer i en så krevende tid – og be om at dette tas hensyn til ved utformingen av unntaksbestemmelser.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Jan Christian Kielland
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:

, [Click here to enter text.](#)

[Click here to enter text.](#)

[Click here to enter text.](#)